

Регіональна політика і територіальний розвиток

УДК 332.1:339.166.5
JEL O31, R11

С. А. Давимука, Л. І. Федулова

Передумови формування та розвитку креативної економіки регіонів

Розкрито сутність взаємозв'язку інноваційного розвитку з формуванням креативної економіки регіонів. Обґрунтовано і охарактеризовано передумови формування і розвитку креативної економіки регіонів з врахуванням досвіду ЄС. Проаналізовано стан інноваційності регіонів України за показником наукомісткості валового регіонального продукту. Визначено обмеження, які стримують формування сучасних регіональних інноваційних систем в Україні, серед яких компетенції, необхідні для розбудови креативного середовища економіки знань, скорочення винахідницької активності в регіонах через відсутність державної політики у сфері управління інтелектуальною власністю. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики у напрямі становлення інноваційної екосистеми регіонів і посилення ролі креативного середовища. Обґрунтовано, що політика у галузі конкуренції має розглядатися як ефективний інструмент прискорення економічного розвитку регіонів, але вона має брати до уваги потенціал інноваційної діяльності і розвитку людських ресурсів. Ключові слова: інноваційність, креативна економіка, інноваційні екосистеми, регіональна політика.

В умовах перманентної кризи, що охоплює усі складові соціально-економічної системи України, обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів, здатність країни до забезпечення її регіонів необхідною інформацією, знаннями, створення мереж обміну знаннями й технологіями, їх поширення й ефективного використання стають основними факторами стимулювання регіонального розвитку й вимагають формування відповідного середовища. В умовах упровадження політики децентралізації пошук шляхів усунення більшості регіональних проблем має бути спрямований на визначення внутрішніх механізмів їх вирішення в самому регіоні, найбільш ефективним і реалістичним з яких є інноваційно-креативний.

Регіональний і місцевий (субнаціональний) рівень інноваційного розвитку привертає в останні десятиліття найбільшу увагу зарубіжних та українських учених, тому що саме на ньому можливим вбачається обґрунтований вибір пріоритетів інноваційного розвитку при практичній взаємодії різних зацікавлених і поінформованих сторін, що відіграють важливу роль у процесах розробки, збереження, передачі й комерціалізації знань. Так, класики теорії регіонів Б.-А. Лундвал і Б. Йонсон [1], Б. Асхайм й А. Ізаксен [2] стверджували, що винахід інновацій і генерування нових знань є єдиним варіантом підвищення конкурентоспроможності країни та її регіонів. Характеристики середовища економічного простору (головним чином, параметри креативності територій, можливості її оцінки) розглядаються в працях Дж. Хокінса [3], Ч. Лендрі [4], Р. Флоріди [5] й ін. Зроблені спроби здійснення оцінки рівня креативності середовища регіонів у роботах А. В. Суворової [6].

В Україні теоретико-практичним питанням розвитку креативної економіки присвячені праці О. М. Чуль [7], І. М. Вахович [8]. Проте вивчення регіональної креативності через невеликий термін дослідження цього питання не можна вважати завершеним. Зокрема, справедливо наголошується, що вплив окремих факторів на формування в регіоні креативного середовища та сприятливих умов для розвитку креативної економіки може певною мірою ускладнити розробку відповідної регіональної політики [9]. Отже, виникає необхідність дослідження взаємозв'язку

інноваційного розвитку з формуванням креативного середовища у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів, оновлення їх стратегічних орієнтирів.

Метою статті є визначення передумов формування та розвитку креативної економіки регіонів і розробка пропозицій щодо вдосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики у напрямі становлення інноваційної екосистеми й посилення ролі креативного середовища.

Досвід передових країн показує, що в останні десятиліття суттєво змінюються парадигми регіонального управління й регіональної політики, актуальними стають новітні теорії регіоналізму. «Глобалізація перетворює регіони в економічних агентів, суб'єктів світової економіки. Вони стають складовою світового господарства, у них усе більшою мірою починає домінувати нова стратегія розвитку, започаткована на глобально орієнтованій регіональній політиці, на конкуренції, започаткованій на формуванні, нагромадженні й використанні людського капіталу регіонів» [10]. Сьогодні терміни «стартапи», «екосистеми», «креативні хаби», «культурні індустрії», «креативні міста» – все більше входять до об'єктів функціональної дії економістів і менеджерів, що дозволяє говорити про активізацію інноваційних процесів і стрімкий рух у напрямі креативної економіки. В основі зазначеного формату економіки (вважаємо, що це сучасний етап еволюції економічної системи у напрямі «інноваційна економіка – економіка знань – креативна економіка») – здатність суб'єктів господарювання вирішувати проблеми (як наявні, так і потенційні) за допомогою нестандартних, оригінальних методів, що дозволяє досягти високого ступеня конкурентоспроможності, одержати додаткові ефекти (як економічні, так і соціальні).

Креативна економіка, до прикладів якої належать аудіовізуальні матеріали, дизайн, нові засоби масової інформації, сценічне мистецтво, видавнича справа й образотворче мистецтво, нові інтернет-технології, особливо цифрові медіа і соціальні мережі, що передбачають розвиток нових засобів створення, поширення і обміну ідеями, є не тільки одним з найбільш швидко зростаючих секторів світової економіки, але також має досить високий модернізаційний потенціал з позицій створення джерел доходу, робочих місць і експортних надходжень, особливо на регіональному рівні.

Результати становлення та розвитку креативної економіки постійно аналізуються світовими міжнародними організаціями. Так, у доповіді ООН за 2010 р. «Креативна економіка», де були представлені кризові показники за 2008-2009 рр. зазначається, що обсяг торгівлі у сфері креативної економіки зріс на 12% під час кризи, у той час як обсяг світової торгівлі в інших сферах скоротився [11]. А у період між 2002 і 2011 рр. експорт креативної продукції в країнах, що розвиваються, наблизився до 12,1% щорічного приросту. Креативна економіка як генератор робочих місць виконує важливу функцію в досягненні загального добробуту суспільства, стимулює самоповагу в окремих індивідів і сприяє поліпшенню якості життя в цілому. У доповіді Creative Economy Report 2013 Special Edition [12] експерти ООН наводять багато прикладів, які демонструють важливість культури для розвитку суспільства. У документі також описується, як розширення прав і можливостей художників і творчих підприємців може підвищити ефективність культурної сфери загалом. Окрім того, зазначається, що світовий товарообіг креативної продукції і послуг досяг у 2011 р. рекордної суми в 624 млрд дол. і більш ніж подвоївся в період з 2002 по 2011 р.

Сьогодні Україна виробляє продукцію переважно на основі зарубіжних технологій, а відтак її не можна зарахувати до «лабораторії» зі створення творчих продуктів. У той же час Рагнар Сілл – координатор Єврокомісії з питань взаємодії креативних індустрій ЄС, бізнес-консультант на першому Міжнародному форумі «Креативна економіка – український start-up» – зазначає: «Зараз варто зрозуміти, що на сьогоднішній день Україна насичена фантастичними ідеями й людьми.

Єдина проблема – у тому, що відсутність екосистеми не дозволяє реалізувати цей потенціал. Людям дуже складно щось зробити зі своїми креативними навичками й талантами» [13].

У міжнародних оглядах основних аспектів людського розвитку, що відображають важливість інвестицій у наукові дослідження та розробки для прогресу людського розвитку і для формування потенціалу країни, необхідного для ефективного освоєння і використання технологій, Україна має високий показник питомої ваги випускників вищих навчальних закладів з природничо-наукових та інженерних спеціальностей; значну кількість абонентів стаціонарного і мобільного телефонного зв'язку на 100 осіб. населення; займає досить пристойне місце навіть серед країн групи з дуже високим рівнем людського розвитку за чисельністю науковців на 1 млн осіб населення. У цьому контексті заслуговують на увагу дослідження Міжнародної бізнес-школи INSEAD, Корнельського університету (Cornell University) і Всесвітньої організації інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization, WIPO), які періодично представляють аналітичні доповіді «Глобальний індекс інновацій» (Global Innovation Index, ГІІ). Так, доповідь ГІІ 2014 р. називалась «Людський фактор в інноваційному процесі» і була присвячена ролі творчих особистостей і груп в інноваційному процесі. Тема доповіді ГІІ 2015 р. – «Ефективна інноваційна політика в цілях розвитку», у ній показано нові способи, за допомогою яких розробники політики в країнах з ринком, що формується, можуть прискорити інновації і стимулювати економічне зростання, використовуючи переваги, що існують на місцях, і сприяючи формуванню міцних національних умов для інновацій. Так, за даними зазначених рейтингів можна визначити сильні і слабкі сторони України в ГІІ за групою показників «креативність» (табл. 1).

Таблиця 1

Сильні і слабкі сторони України в ГІІ за групою показників «креативність»

Креативність	Місце у 2014 р.	Місце у 2015 р.	Креативність	Місце у 2014 р.	Місце у 2015 р.
7.1.1. Заявки на реєстрацію торгової марки у ВВП	20	19	7.1. Нематеріальні активи	112	82
7.1.2. Заявки на реєстрацію торгової марки за Мадридською угодою на 1 млрд дол. ВВП	31	26	7.1.3. ІКТ і створення бізнес-моделей	120/108	108
7.2.4. Друкована видавнича продукція, %	43	48	7.1.4 ІКТ і створення організаційних моделей	122	98
7.2.5. Експорт креативних товарів	51	55			
7.3.4 Відеододатки на YouTube (на 1 тисячу населення 15-69 років)	28	37			

Складено авторами за даними [14-15].

Як бачимо, інтелектуальний потенціал України досить високий, проте його вплив на ринкову вартість компаній через відсутність реальної інноваційної політики вкрай низький. Ситуація у сфері креативних індустрій складна й неоднозначна. Керівництво країни поки не вважає креативність пріоритетним завданням, оскільки поняття «креативності» безпосередньо не пов'язане з культурою. Коли говорять про інновації або модернізацію, то насамперед мають на увазі технологічну модернізацію й інновації у сфері ІТ. При цьому, наприклад, коли експерти обговорюють питання щодо поліпшення інвестиційного клімату

в країні, вони зовсім не приділяють увагу інноваційним проектам у сфері культурних індустрій, які могли б стати основним фактором розвитку окремих регіонів, що мають серйозний заділ креативності та досвід його реалізації. Їх розвиток дозволив би країні не лише підвищити рівень регіонального валового продукту, але й змінити структуру зовнішньоторговельного балансу й стати менш залежною від коливань цін на сировину й енергоносії.

Водночас сектор творчої економіки в Україні поступово розвивається. Загалом можна констатувати, що в країні є вже достатня кількість ініціатив, що реалізуються у формі творчих кластерів, спеціальних арт-проектів у сфері актуальних видів мистецтв і художньої культури, створюються нові інституції, такі як агентства креативних індустрій, інноваційні пули, креативні платформи тощо. Поступово вирішуються питання щодо охорони інтелектуальної діяльності в цій сфері. Так, відповідно до частини 5 ст. 47 Закону України «Про авторське право та суміжні права» суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть доручати управління своїми майновими правами на колективній основі відповідним державним організаціям, установчі документи яких передбачають здійснення таких функцій. Оновлено базу даних в IPI System (інформація про правовласників), що надає можливість іноземним організаціям колективного управління ідентифікувати авторів Агентства та сприяє збільшенню надходжень авторської винагороди.

Отже, інтелектуальний потенціал для реалізації стратегії сталого розвитку на інноваційній основі й відповідної державної економічної політики в Україні достатній, потрібно лише правильно розставити пріоритети й упровадити механізми його реалізації та стимулювання. Особлива увага має бути приділена інноваційній діяльності, для якої важливе значення має креативність – здатність генерувати принципово нові ідеї й способи ефективного вирішення проблем, що є необхідною умовою створення інновацій.

Проте на рівні регіонів маємо поки що тенденцію до зниження інноваційності, і хоча загальні показники ВРП і ВРП на одну особу протягом 2010-2013 рр. мали децю позитивну динаміку, та спільною тенденцією усіх регіонів України слід вважати зниження рівня наукомісткості валового регіонального продукту на фоні зменшення його диференціації (табл. 2).

Навіть у регіонах-лідерах – м. Києві та Харківській області – рівень наукомісткості знизився з 1,8% до 1,5% (у 2007 р. цей показник складав 2,7%), і з 2,5% до 2,3% (у 2007 р. цей показник складав 3,2%) відповідно. Ці дані свідчать про подальше погіршення якості відтворення виробничо-технологічного потенціалу в регіональних економіках країни через відсутність позитивної дії державної технологічної політики. Зазначене суттєво впливає на показники щодо частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції за регіонами (табл. 3).

Здійснені нами дослідження дозволили визначити такі обмеження, що стримують формування сучасних регіональних інноваційних систем в Україні: компетенції, необхідні для розбудови креативного середовища економіки знань, обмежені й скорочуються; існує обмежений пул студентів наукових та інженерних спеціальностей, знання й навички яких відповідають потребам економіки регіонів; висока концентрація (до 30%) науково-технологічного потенціалу в м. Києві; скорочення винахідницької активності в регіонах через відсутність державної політики у сфері управління інтелектуальною власністю; низький рівень прямих іноземних інвестицій обмежує перспективи поширення технологій; регіони демонструють наявність підприємницького потенціалу, але його результативне використання вимагає подальшого вдосконалювання бізнес-середовища, оскільки існування системних бар'єрів суттєво обмежує рівень інноваційного підприємництва; хоча переробна промисловість відіграє важливу роль в економічній

Таблиця 2

Показники ВРП і його наукомісткість у розрізі регіонів України

Регіон	ВРП, млн грн		ВРП на одну особу, тис. грн		Наукомісткість ВРП, %	
	2010 р.	2013 р.	2010 р.	2013 р.	2010 р.	2013 р.
АР Крим	32426	46393	16,5	23,6	0,5	0,3
Вінницька	23589	33024	14,3	22,3	0,2	0,1
Волинська	14429	20622	13,9	19,8	0,1	0,1
Дніпропетровська	116136	152905	34,7	46,3	0,6	0,6
Донецька	128986	164926	29,0	37,8	0,4	0,3
Житомирська	18743	25676	14,6	20,3	0,1	0,3
Закарпатська	15299	21400	12,3	17,0	0,2	0,2
Запорізька	23726	54352	23,7	30,5	1,9	0,9
Івано-Франківська	20446	33196	14,8	24,0	0,3	0,1
Київська	44953	68931	26,1	39,9	0,5	0,3
Кіровоградська	15749	23513	15,5	25,5	0,2	0,1
Луганська	45541	55108	19,8	24,5	0,3	0,3
Львівська	41655	63329	16,4	24,9	0,7	0,5
Миколаївська	24055	32030	20,3	27,4	0,9	1,9
Одеська	53878	69760	22,5	29,1	0,4	0,3
Полтавська	44291	58464	29,7	39,9	0,1	0,1
Рівненська	15882	22004	13,8	19,0	0,1	0,1
Сумська	18333	26765	15,7	23,5	0,6	0,5
Тернопільська	12726	18085	11,7	16,8	0,1	0,1
Харківська	65293	85315	23,6	31,1	2,5	2,3
Херсонська	15649	20767	14,3	19,3	0,3	0,2
Хмельницька	18096	26426	13,6	20,2	0,03	0,1
Черкаська	22354	33087	17,3	26,2	0,2	0,2
Чернівецька	9892	13757	10,9	15,1	0,3	0,3
Чернігівська	17008	24237	15,4	22,6	0,2	0,3
м. Київ	196639	312552	70,4	109,4	1,8	1,5
м. Севастополь	7785	11066	20,5	28,8	1,4	1,4

Розраховано авторами за даними [16-17].

системі більшості регіонів, у ній домінують традиційні сектори з обмеженими можливостями для швидких оригінальних інновацій (близько половини доданої вартості в промисловості виникає в добувному секторі, де інновації можливі, але не є основним конкурентним активом); нестача фінансування й високий рівень конкуренції, що характерно для керівників підприємств, які не завжди приділяють увагу розробці інноваційної стратегії розвитку й, відповідно, інноваційному інвестуванню тощо; зруйнована система середньої фахової освіти створює в регіонах гострий дефіцит кадрів кваліфікованих робітників; у більшості регіонів не сформовані внутрішні ринки, і немає ефективних структур, які б сприяли прискоренню цього процесу. Крім того, інноваційному розвитку регіонів перешкоджає нестача за кількістю і якістю об'єктів інноваційної, а особливо технологічної інфраструктури, навіть технопарків і технологічних кластерів.

Проведений порівняльний аналіз закордонного й вітчизняного досвіду здійснення регіональної політики показує, що комплекс просторових перетворень, що застосовується у європейських країнах, орієнтованих на активізацію інноваційних процесів, більш збалансований. Заходи, реалізовані у вітчизняній практиці, головним чином спрямовані на формування крапок росту, поляризацію економіки, що найчастіше погіршує ситуацію з просторовою неоднорідністю, перешкоджає становленню інноваційної екосистеми. Так, у ЄС протягом останніх двох-трьох

Таблиця 3

Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2012-2014 рр. за регіонами

Регіон	Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %		
	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Україна	3,3	3,3	2,5
АРК	2,3	3,3	*
Вінницька	1,6	2,3	2,3
Волинська	1,7	3,0	2,5
Дніпропетровська	0,8	1,9	0,7
Донецька	2,2	3,0	1,7
Житомирська	5,1	5,5	1,4
Закарпатська	13,4	15,5	8,4
Запорізька	2,2	2,3	1,7
Івано-Франківська	7,5	4,3	3,8
Київська	1,7	2,4	2,2
Кіровоградська	2,8	6,4	2,9
Луганська	3,4	2,1	0,2
Львівська	2,1	3,0	2,1
Миколаївська	0,9	3,0	1,5
Одеська	3,6	3,6	2,4
Полтавська	14,4	6,5	8,9
Рівненська	0,6	0,8	0,8
Сумська	10,6	10,4	10,4
Тернопільська	7,4	2,6	1,7
Харківська	4,8	4,8	3,8
Херсонська	5,6	4,0	5,4
Хмельницька	2,3	1,6	0,9
Черкаська	1,2	2,0	1,6
Чернівецька	3,5	2,6	2,0
Чернігівська	1,4	1,1	1,0
м. Київ	4,4	4,4	2,0
м. Севастополь	0,6	0,2	*

* дані відсутні

Складено авторами за даними [16].

десятиліть проводиться політика, спрямована на створення конкурентних переваг національних і регіональних економічних систем. Основна мета полягає в тому, щоб стимулювати процеси обміну знаннями між підприємствами, «центрами знань» (дослідницькими інститутами й університетами), державними органами управління й споживачами інноваційної продукції, і при цьому протистояти можливим негативним наслідкам соціальної й регіональної поляризації. Введення в останні роки в ЄС нового покоління інноваційних субнаціональних або місцевих (place-based) «стратегій розумної спеціалізації» – Smart Specialization Strategies (S3) обґрунтовано тим, що, концентруючи ресурси знань і з'єднуючи їх з обмеженим спектром пріоритетної економічної діяльності, країни й регіони можуть стати (і залишатися) конкурентоспроможними в глобальній економіці. Такий тип спеціалізації дозволяє регіонам використовувати переваги масштабів, розмірів і дифузії створення й використання знань, що є важливим двигуном продуктивності.

Таким чином, потрібно створити креативне середовище, яке б характеризувалося наявністю умов, що стимулюють економічні суб'єкти шукати нові, нестандартні, більш ефективні шляхи вирішення проблем, реалізовувати заходи, що сприяють досягненню поставлених цілей за рахунок швидкої й успішної адаптації до реальності, що змінюється. Креативність є важливою характеристикою середовища, сприятливою для здійснення інноваційної діяльності: саме застосування нестандартних підходів до усунення виникаючих складностей приводить до появи інноваційних результатів (якісно нових технологій і продуктів тощо). У той же час креативне середовище має значення для економічної діяльності будь-якого виду, оскільки в сучасних умовах динамічної трансформації параметрів діяльності соціально-економічних систем здатність вчасно й результативно вирішувати виникаючі завдання є найважливішою умовою розвитку [6]. Отже, креативна діяльність набуває характерних рис процесу, що саморозвивається: ініціюючи економічний розвиток, вона сама значно обумовлюється масштабами його результатів. Тобто мова йде про формування інноваційних екосистем. З економічної точки зору інноваційна екосистема регіону являє собою набір певних регіональних умов, що забезпечують успішне створення й розвиток підприємств, наявність дослідників і компаній, що займаються розробкою передових технологій у галузі конкретних знань. Генерація й залучення креативних ідей є першою обов'язковою умовою успішного функціонування екосистеми: існування співтовариств, що створюють ідеї й мають можливість збиратися разом на відповідній організаційній платформі і обговорювати їх. Окрім того, необхідна наявність економічних агентів з підприємницькими, менеджерськими здібностями організувати інноваційні бізнес-процеси; можливість фінансового забезпечення інноваційної діяльності, насамперед, за рахунок доступу до венчурного капіталу, фінансових ресурсів бізнес-ангелів і значної кількості інших інвесторів.

Для активізації роботи в цьому напрямі найсприятливіші умови, на наш погляд, можуть виникнути при реалізації організаційного ресурсу регіональної влади, що дозволить створити на рівні регіонів адекватну світовим тенденціям і національним науковим, технологічним і освітнім традиціям регіональну інноваційну екосистему. У зв'язку з цим пропонується комплекс пропозицій щодо вдосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики у напрямі становлення інноваційної екосистеми з врахуванням можливостей реалізації організаційного ресурсу органів регіональної влади (табл. 4).

Таким чином, регіональна економічна політика повинна мати системний характер, і завдання підвищення конкурентоспроможності, модернізації економіки й розвитку людського потенціалу необхідно вирішувати комплексно, з врахуванням економіко-технологічного, соціокультурного й політичного контексту. Ці сфери політики мають бути горизонтально скоординовані й взаємозалежні, щоб сприяти креативності й зростанню, не підриваючи при цьому цілей соціального вирівнювання («соціальної кохезії»). Це викликає й необхідність горизонтальної координації секторальних областей політики, які традиційно вважалися дещо незалежними одна від одної. Політика в галузі конкуренції має розглядатися як ефективний інструмент прискорення, але вона має брати до уваги потенціал інноваційної діяльності й розвитку людських ресурсів.

Основними передумовами формування креативної економіки в регіоні має бути: наявність необхідної кількості інноваційно-креативних підприємств, що спеціалізуються на роботі в конкретній галузі; наявність дослідницького центру, що забезпечує фундаментальну наукову базу інноваційних ідей і проєктів; наявність сучасної моделі університету, що забезпечує підготовку (перепідготовку) висококласних фахівців, у тому числі й креативних індустрій; наявність розуміння проблеми, волі й бажання керівництва регіону об'єднати зусилля учасників креативного середовища для досягнення стратегічної мети; наявність у

Таблиця 4

Пропозиції щодо вдосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики у напрямі становлення інноваційної екосистеми

Заходи	Способи реалізації
Активізація інституційного механізму	Посилення захисту прав на інтелектуальну власність Застосування методів державно-приватного партнерства в інноваційно-технологічній сфері. Прийняття законодавства у сфері забезпечення мережевої структури організації високотехнологічного виробництва. Прийняття і реалізація нормативно-правової бази щодо забезпечення підприємницької діяльності в науковій і освітній сферах.
Координація елементів регіональних інноваційних екосистем	Мобілізація бізнес-сектору. Трансфер знань і комерціалізація технологій. Посилення регіональної влади в інноваційній сфері. Формування організаційних і технологічних платформ у високотехнологічних секторах виробництва та послуг.
Управління розвитком креативних секторів регіональної економіки	Заходи щодо формування нових високотехнологічних компаній у сферах креативних індустрій. Моніторинг і оцінка ступеня креативності економіки для розробки програми дій у цьому секторі. Просування експорту високотехнологічної продукції. Стимулювання креативної діяльності. Аутсорсинг високотехнологічної продукції та послуг.
Комерціалізація результатів наукових досліджень і розробок	Удосконалення системи аналізу й оцінки ефективності виконання досліджень. Стимулювання міжнародної наукової і технологічної співпраці. Розвиток інноваційної активності малих і середніх компаній.
Стимулювання інноваційної діяльності	Розвиток мотивації науково-дослідного персоналу. Підтримка інвестицій у культурні сектори економіки зі сторони бізнес-сектору через надання податкових пільг. Підвищення доступності венчурного капіталу для нових креативних компаній.
Розвиток людського потенціалу і кадрових ресурсів в інноваційному секторі	Збільшення чисельності молодих учених і підвищення рівня сучасних знань дослідників. Підвищення мобільності і відновлення дослідницького персоналу в передових секторах науки. Модернізація і розширення інноваційної інфраструктури в нових пріоритетних галузях досліджень. Активізація інноваційної діяльності на основі креативних кластерів, інноваційних пулів.

Розроблено авторами.

регіоні й за його межами (як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках) суттєвих, економічно доцільних потреб і попиту на креативну продукцію. У подальших дослідженнях слід розглядати регіон не як простір для розміщення галузевого виробництва, а як інноваційну екосистему, спроможну охопити різні рівні структури господарюючої системи (на відміну від попередніх типів інноваційних систем, що мають конкретні межі) та забезпечити їх інтегрований взаємозв'язок на основі реалізації інтерактивної моделі інноваційного процесу, що започатковується на принципах мережевого механізму та мережевої організації науково-технологічної та інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Lundvall B.-A. The Learning Economy / B.-A. Lundvall, B. Johnson // Journal of Industry Studies. – 1994. – Vol. 1. – P. 23-42.
2. Asheim B. T., Isaksen A. Location, agglomeration and innovation: Towards regional innovation systems in Norway // STEP GROUP Report. – №13-96. – Oslo, 1996. – 64 p.

3. Howkins J. *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. – London: Penguin, 2001.
4. Ландри Ч. Креативный город : пер. с англ. – М.: Изд. дом «Классика-XXI», 2011. – 399 с.
5. Florida R. *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life*. – N. Y.: Basic Books, 2002.
6. Суворова А. В. Особенности инновационного процесса в контексте креативности / А. В. Суворова // Управление экономическими системами : электрон. науч. журнал. – 2012. – №8. – Режим доступа : <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/>
7. Чуль О. М. Система креативних індустрій як основа формування креативної економіки в регіоні / О. М. Чуль // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси : зб. наук. пр. / Луцький національний технічний університет. – Луцьк, 2013. – Вип. 10. – С. 166-173.
8. Вахович І. М. Розвиток креативної економіки в умовах транскордонного співробітництва / І. М. Вахович, О. М. Чуль // Проблеми економіки. – 2014. – №3. – С. 182-186.
9. Вахович І. М. Формування стратегічних орієнтирів креативного регіонального розвитку на основі кластерного аналізу / І. М. Вахович, О. М. Чуль // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 57-65.
10. Хопкинсон Л. Поддержка инновации на уровне регионов и муниципалитетов: руководство для государственных служащих / Л. Хопкинсон. – Симферополь: ЮИИС, 2013. – 65 с.
11. Creative Economy Report 2010 / UNCTAD. – 2010. – Retrieved from http://www.unctad.org/en/docs/ditctab20103_en.pdf
12. Creative Economy Report 2013 Special Edition / UNESCO. – 2013. – Retrieved from <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-economy-report-2013-special-edition/>
13. Юзыч М. Украинская экономика как startup // День. – Київ, 2015. – 28 вересня. – Retrieved from <http://www.day.kiev.ua/ru/article/ekonomika/ukrainskaya-ekonomika-kak-startup>
14. The Global Innovation Index 2014. The Human Factor in Innovation // Website of the Global Innovation Index. – Retrieved from <http://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=gii-full-report-2014>
15. The Global Innovation Index 2015 // Website of the Global Innovation Index. – Retrieved from <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015>
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році : [стат. зб.] / відп. за вип. О. О. Кармазіна ; Державна служба статистики України. – К. : Держстат України, 2014. – 314 с. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/>
17. Регіони України за 2013 рік : стат. зб. [Електронний документ] / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – Ч. 2. – 733 с. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. Lundvall, B.-A., & Johnson, B. (1994). The Learning Economy. *Journal of Industry Studies*, 1, 23-42.
2. Asheim, B. T., & Isaksen, A. (1996). Location, agglomeration and innovation: Towards regional innovation systems in Norway. *STEP GROUP Report*, №13-96. Oslo.
3. Howkins, J. (2001). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. London: Penguin.
4. Landry, C. (2000). *Kreativnyy gorod [Creative City]* (Translated from English in 2011). Moscow: Publishing house "Classic-XXI".
5. Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life*. N. Y.: Basic Books.
6. Suvorova, A. V. (2012). Osobennosti innovatsionnogo protsessa v kontekste kreativnosti [Peculiarities of the innovation process in the context of creativity]. *Upravleniye ekonomicheskimi sistemami – Management of Economic Systems*, 8. Kislovodsk: Kislovodsk Institute of Economics and Law. Retrieved from <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/> [in Russian].
7. Chul, O. M. (2013). Systema kreatyvnykh industriy yak osnova formuvannya kreatyvnoyi ekonomiky v rehionii [The system of creative industries as a basis for the formation of the creative economy in the region]. In *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy [Economics. Series: Accounting and Finance]*: Vol. 10 (pp. 166-173). Lutsk: Lutsk National Technical University. [in Ukrainian].
8. Vakhovych, I. M., & Chul, O. M. (2014). Rozvytok kreatyvnoyi ekonomiky v umovakh transkordonnoho spivrobitnytsva [The development of the creative economy in terms of cross-border cooperation]. *Problemy ekonomiky – The Problems of Economy*, 3, 182-186. Kyiv: Scientific-Research Center of Industrial Problems of Development of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
9. Vakhovych, I. M., & Chul, O. M. (2014). Formuvannya stratehichnykh oriyentyriv kreatyvnoho rehional'noho rozvytku na osnovi klasternoho analizu [Forming of strategic guidelines for creative regional development based on cluster analysis]. *Biznes Inform – Business Inform*, 9, 57-65. Kharkiv: Kharkiv National University of Economics. [in Ukrainian].
10. Hopkinson, L. (2013). Podderzhka innovatsii na urovne regionov i munitsipalitetov: rukovodstvo dlya gosudarstvennykh sluzhashchikh [Innovations support at the level of regions and municipalities: a guide for public officials]. Simferopol: YuIIS Publ. [in Russian].
11. Creative Economy Report 2010 (2010). Official website of UNCTAD. Retrieved from http://www.unctad.org/en/docs/ditctab20103_en.pdf

12. Creative Economy Report 2013 Special Edition (2013). Official website of UNESCO. Retrieved from <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-economy-report-2013-special-edition/>
13. Yuzych, M. (2015, September 28). Ukrainskaya ekonomika kak startup [Ukrainian economy as a startup]. *Den' – Day*. Kyiv. Retrieved from <http://www.day.kiev.ua/ru/article/ekonomika/ukrainskaya-ekonomika-kak-startup> [in Russian].
14. The Global Innovation Index 2014. The Human Factor in Innovation (2014). Website of the Global Innovation Index. Retrieved from <http://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=gii-full-report-2014>
15. The Global Innovation Index 2015 (2015). Website of the Global Innovation Index. Retrieved from <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015>
16. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Naukova ta innovatsiyna diyal'nist' v Ukrayini u 2013 rotsi [Research and Innovation Activities in Ukraine in 2013]*. Kyiv. [in Ukrainian]. Retrieved from <http://ukrstat.org/>
17. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Rehiony Ukrainy. 2013 rik [Regions of Ukraine 2013]* (Statistical publication). P. 2. Kyiv. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Davyuka S. A., Fedulova L. I. Preconditions of formation and development of the creative economy of regions

In implementing a policy of decentralization, the search for ways of eliminating most of the regional problems should be aimed at identifying the internal mechanisms of their solution in the region, the most effective and realistic of which is innovative and creative.

The purpose of this article is the definition of prerequisites for formation and development of the creative economy of regions and development of proposals on improvement of mechanisms of realization of regional economic policy in the direction of formation of the innovation ecosystem and the role of creative environment.

Methods of the research are the theory of innovation in terms of applying the principles of free innovation concept and the provisions of the latest theories of regionalism. With the help of statistical analysis carried out an assessment of innovative development of regions of Ukraine. On the basis of systematic analysis the proposals of concerning regional policy for the formation of the creative economy are developed by authors.

The essence of the relationship of innovative development with the formation of the creative economy in the regions is solved. The issues of formation and development of the creative economy of regions based on the experience of the EU are justified and described. The authors analyzed the state of innovativeness of the regions of Ukraine in terms of research intensity of gross regional product. The restrictions are identified that hinder the formation of a modern regional innovation systems in Ukraine, including competence necessary for the development of the creative environment of the knowledge economy, reduce inventive activity in the regions due to the lack of state policy in the sphere of intellectual property management. The proposals on improvement of mechanisms of realization of regional economic policy in the direction of formation of the innovation ecosystem of the region and the strengthening of the role of creative environment are developed. It is proved that the policy in the field of competition should be considered as an effective tool for accelerating economic development of the regions, but it must take into account the potential of innovation and human resource development.

Conclusions and proposals – regional economic policy must be systemic in nature, and the challenge of competitiveness, economic modernization and human development to be addressed holistically, taking into account economic, technological, social, cultural and political context. We should consider the region not as a space for industrial production, but as innovation ecosystem, able to cover different levels of structure of an economic system (in contrast to the previous types of innovation systems, which have specific boundaries) and to ensure their integrated relationship-based implementation of an interactive model of the innovation process, which is based on the principles of network movement and network of scientific-technological and innovative activity.

Keywords: innovation, creative economy, innovation ecosystems, regional policy.

Давимук Степан Антонович – доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: davyuka.s@gmail.com).

Davyuka Stepan Antonovych – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Leading Researcher of the Department of regional financial policy of the SI «Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine».

Федулова Любов Іванівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Київського національного торговельно-економічного університету (fedulova2010@rambler.ru).

Fedulova Lyubov Ivanivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Professor of the Department of Management of the Kyiv National University of Trade and Economics.

Надійшло 09.03.2016 р.